Υπερηφάνεια, το μεγάλο εμπόδιο της σωτηρίας μας (Άγιος Νικόδημος Αγιορείτης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 9 Δεκεμβρίου, 2015

Σταχυολόγηση καί διασκευή κειμένου ἀπό τά "Πνευματικά Γυμνάσματα" τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου

Ὅπως ἀπ᾽ ὅλες τίς ἀρρώστιες τοῦ σώματος πιό ἐπικίνδυνη εἶναι ἡ κρυφή καί ἄγνωστη στόν ἄρρωστο, ἔτσι καί ἀπ᾽ ὅλες τίς κακίες, πού εἶναι ἀρρώστιες τῆς ψυχῆς, ἡ πιό ἐπικίνδυνη εἶναι **ἡ ὑπερηφάνεια**. Γιατί ὅσο **καταστρεπτική** εἶναι, ἄλλο τόσο εἶναι **ἀπόκρυφη** στόν ἄρρωστο. Καί μάλιστα πολλοί ἄνθρωποι τοῦ κόσμου ὄχι μόνο δέν ἐλέγχονται ἀπό τή συνείδησή τους πού εἶναι ὑπερήφανοι, ἀλλά κυριολεκτικά μεθᾶνε ἀπό τήν ὑπερηφάνεια, σέ σημεῖο πού καταντᾶνε νά τήν ἔχουν γιά στόλισμα καί στεφάνωμα! Γι᾽ αὐτό καί ὁ Προφήτης τούς ἐλεεινολογεῖ, λέγοντας: «*Οὐαί τῷ στεφάνῳ τῆς ὑπερηφανείας... οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου*»1.
Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι μιά ἄτακτη **ἐπιθυμία ὑπεροχῆς τοῦ ἀνθρώπου**, μέ τήν ὁποία **μετράει τόν ἑαυτό του περισσότερο ἀπ᾽ ὅσο ἀξίζει στήν πραγματικότητα** , καί θέλει οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι νά τόν ὑπολογίζουν ἔτσι. Γι᾽ αὐτό**ἕνας ὑπερήφανος δέν λογαριάζει κανέναν ἄλλον ἐκτός ἀπό τόν ἴδιο**. **Κέντρο σ᾽ ὅλα του τά πράγματα βάζει τόν ἑαυτό του**, ὅπως ἡ ἀράχνη βάζει τόν ἑαυτό της κέντρο στόν ἱστό της. Καί ὅπως ἐκείνη πλέκει τίς κλωστές τοῦ ἱστοῦ μέ κέντρο τόν ἑαυτό της, ἔτσι καί ὁ ὑπερήφανος σκέπτεται καί ἐνεργεῖ μέ κέντρο τόν ἑαυτό του. Τούς κατωτέρους τούς μεταχειρίζεται σά ζῶα. Τούς ἀνωτέρους τούς ἀντιμετωπίζει σά δούλους. Στούς συγγενεῖς του φέρεται σά νά μήν τούς γνώριζε ποτέ. Στούς ἄλλους συμπολίτες του σά νά ἦταν ξένοι: «*Τοῖς δούλοις ἀντί ζώων χρῆται, τοῖς εὐγενέσιν ἀντί δούλων, τοῖς οἰκείοις ὡς ἀλλοτρίοις, τοῖς πολίταις ὡς ξένοις*», ὅπως γράφει ὁ Ἰουδαῖος Φίλων.

Ἡ ἁγία Γραφή ζωγραφίζει ὡραιότατα τήν κατάσταση τοῦ ὑπερήφανου μέσ᾽ ἀπό τά λόγια τοῦ βασιλιᾶ Ναβουχοδονόσορ, καθώς περπατοῦσε στή Βαβυλώνα καί τή θαύμαζε: «*Οὐχ αὕτη ἐστί Βαβυλών ἡ μεγάλη, ἥν ἐγώ ᾠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου εἰς τιμήν τῆς δόξης μου;*»2.

Ἐκεῖνο τό περπάτημα, πού ἔκανε μέ ἔπαρση ὁ βασιλιάς μέσα στά βασίλειά του, καθώς καί τά ματαιόδοξα λόγια του, φανερώνουν τήν αὐταρέσκεια κάθε ὑπερήφανου. Ὅπως ὁ Ναβουχοδονόσορ ναρκισσευόταν, ἐπιζητώντας ἐπιπλέον καί τό θαυμασμό τῶν ἄλλων, ἔτσι καί **κάθε ὑπερήφανος δέν ἀρκεῖται στόν αὐτοθαυμασμό καί τήν αὐταρέσκειά του, ἀλλά θέλει νά τόν θαυμάσουν**. Παρόμοια καί κάθε

μικρό προτέρημα ἤ χάρισμα πού ἔχει, **τοῦ φαίνεται μεγάλο**, ὅπως ἔγινε μέ κάποιο φτωχό, πού ἐνῶ τοῦ ἔδωσαν ἕναν ὀβολό, ἐκεῖνος νόμισε πώς τοῦ ἔδωσαν φλουρί.

Ἀλλά δέν τελειώνει ἐδῶ ἡ ὑπερηφάνεια. Προχωράει περισσότερο: Ὁ Ναβουχοδονόσορ ὄχι μόνο φουσκώνει τήν ἀλήθεια, ἀλλά **καυχιέται γιά κεῖνο πού ξέρει ὅτι εἶναι ψέμα**. Βεβαιώνει ὅτι αὐτός ἔχτισε τήν πόλη τῆς Βαβυλώνας, ἐνῶ μόνο τά τείχη μεγάλωσε. Τήν πόλη τήν εἶχε χτίσει ἀπό τά θεμέλια ὁ Βῆλος.

Ἡ ζημιά πού προξενεῖ στήν ψυχή ἡ ὑπερηφάνεια δέν εἶναι δυνατό νά ἐξηγηθεῖ. Σκέψου μόνο, ὅτι τό μεγαλύτερο κακό στόν κόσμο εἶναι ἡ ἁμαρτία, καί τό μεγαλύτερο καλό ἡ θεία Χάρη. Καί ἐφόσον **ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ ρίζα κάθε ἁμαρτίας**, ἐναντιώνεται στή Χάρη τοῦ Θεοῦ. Τί χειρότερο κακό ἀπ᾽ αὐτό μπορεῖ νά μᾶς κάνει; Εἶναι **ἡ πιό θανάσιμη ἁμαρτία**, ὅπως τήν ὀνομάζουν οἱ θεολόγοι, γιατί εὔκολα ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο νά πέσει σέ κάθε ἄλλη ἁμαρτία. Ὅπως ἕνα φίδι, ὅταν βάλει τό κεφάλι του σέ μιά τρύπα, εὔκολα βάζει καί τό ὑπόλοιπο σῶμα του, ἔτσι, ὅπου μπεῖ ἡ κακία τῆς ὑπερηφάνειας, εὔκολα μπαίνουν μετά ὅλα τά κακά. Τό λέει καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος: «*Ὅπου πτῶμα κατέλαβεν, ἐκεῖ ὑπερηφανία προεσκήνωσεν*»3.

Δέν μποροῦν νά ὑπάρχουν στήν καρδιά μας πίστη καί ὑπερηφάνεια μαζί. Ὅταν ὑπάρχει τό ἕνα, ἀναγκαστικά θά λείπει τό ἄλλο. Γι᾽ αὐτό ἔλεγε ὁ Κύριος γιά τούς Φαρισαίους, ὅτι μέ τό ν᾽ ἀποζητοῦν τόν ἔπαινο ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, ἦταν ἀνάξιοι νά πιστέψουν σ᾽ Αὐτόν: «*Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ᾽ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καί τήν δόξαν τήν παρά τοῦ μόνου Θεοῦ οὔ ζητεῖτε;*»4. Ἀπό τά λόγια αὐτά μπορεῖς νά καταλάβεις, ὅτι, ἀφότου μπεῖ στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξας, ἀμέσως ἐξαφανίζεται ἡ πίστη.

Νά, ἀδελφέ μου, σέ τί γκρεμούς μπορεῖ νά σέ ὁδηγήσει ἡ ὑπερηφάνεια: Πρῶτα γεμίζει τήν ψυχή σου μέ ἀκαθαρσίες καί πάθη. Στή συνέχεια, ἀπό τά πάθη θά προέλθουν ἀμφιβολίες γιά τήν πίστη, καί μάλιστα σέ θεμελιώδη δόγματα, ἔτσι πού**θά φτάσεις νά νομίζεις ὅτι ὁ παράδεισος καί ἡ κόλαση εἶναι παραμύθια** . Αὐτό θά τό καταλάβεις καλύτερα, ἄν σκεφτεῖς τή μάχη πού γίνεται ἀνάμεσα στήν ὑπερηφάνεια καί στή θεία Χάρη. Γιατί ἐμεῖς ἀπό μόνοι μας, δέν ἔχουμε τή δύναμη νά γεννήσουμε μέσα μας οὔτε ἕνα καλό λογισμό, πού νά μ�ς δυναμώσει ὁ Θεός μέ τή χάρη Του, γιά νά γεννηθεῖ στό νοῦ μας ὁ καλός αὐτός λογισμός. Γι᾽ αὐτό εἶπε ὁ Κύριος, «*χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν*»5, καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, «*ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καί τό θέλειν καί τό ἐνεργεῖν ὑπέρ τῆς εὐδοκίας*»6. Ὥστε ὁ Θεός ἀρχίζει καί τελειώνει κάθε καλό. Ὁ ἄνθρωπος ὄχι μόνο δέν μπορεῖ νά τό τελειώσει, μά οὔτε καί νά τ᾽ ἀρχίσει, ἄν δέν βοηθήσει ἡ θεία Χάρη. Ἐμεῖς, **ἄν θέλουμε νά σωθοῦμε, πρέπει ν᾽ ἀγαπᾶμε τό Θεό καί τήν ἀρετή μ᾽ ὅλη μας τή δύναμη**.

Μήν ξεχνᾶς, ἀδελφέ μου, ὅτι **ἡ ὑπερηφάνεια ὄχι μόνο ἐμποδίζει τά θεῖα**

χαρίσματα νά μποῦν στήν ψυχή, ἀλλά κι ἀφοῦ μποῦν, τά διώχνει ἔξω . Ἐκεῖνος πού ἦταν πρίν πλούσιος μπροστά στό Θεό γιά τά πολλά καλά του ἔργα καί γιά τίς ἀρετές του, ἄν ἀνοίξει τήν καρδιά του στήν ὑπερηφάνεια, ἀμέσως γίνεται ταλαίπωρος, ὅπως ἔπαθε ὁ Φαρισαῖος, πού ἀναφέρει τό Εὐαγγέλιο. Καί τήν παθαίνει ὁ ὑπερήφανος σάν τό περιστέρι, πού κάθεται στόν ἥλιο καί χαίρεται τήν καθαρότητά του καί τήν ποικιλία τῶν φτερῶν του, καί ξαφνικά ἔρχεται ἀπό πάνω του τό γεράκι καί τό ἁρπάζει. Ἐκεῖνος πού καυχιέται γιά τίς ἀρετές του, ἁρπάζεται ξαφνικά ἀπό τό νοητό γεράκι, τό διάβολο. Γι᾽ αὐτό ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι συνάμα καί εὔκολη καί δύσκολη. Γιατί **τή μιά στιγμή ὁ ἄνθρωπος ἀνεβαίνει στόν παράδεισο μέ τήν ταπείνωση, καί τήν ἄλλη κατεβαίνει στήν κόλαση μέ τήν ὑπερηφάνεια**.

Γι᾽ αὐτό, ἀδελφέ μου, «*μή ὑπερηφανεύου τῇ καρδίᾳ σου*»7. Αὐτή ἡ καταραμένη κακία **γεννάει ὅλα τά κακά τοῦ κόσμου**, «*διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώλεια καί ἀκαταστασία πολλή*»(ὅ.π.). Λοιπόν, ταπεινώσου, καί μή φοβᾶσαι πώς θά πέσεις ποτέ. Γιατί ὅποιος θέλει νά μή γκρεμιστεῖ, δέν ἔχει παρά... νά καθήσει καταγῆς! Τό εἶπε ἕνας σοφός: «*Ὁ καθήμενος ἐπί γῆς, οὐκ ἔχει ποῦ καταπεσεῖν*».

Φόβο νά γκρεμιστεῖ ἔχει μόνο ἐκεῖνος πού θέλει νά κάθεται στά ψηλά : «*Ὅς ὑψηλόν ποιεῖ τόν ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβήν*»8

_____

1Ἠσ. 28 : 1.

2Δαν. 4 : 27.

3Λογ. Κβ΄.

4Ἰω. ε΄ : 44.

5Ἰω. ιε΄: 5.

6Φιλπ. Β΄ : 13.

7Τωβιτ 4 : 13.

8Παρ. 17 : 16.

(Ἀπό τό βιβλίο: «ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΙΚΟΔΗΜΟ», Ἐκδόσεις: Ἱ. Μ. Παρακλήτου Ὠρωπός Ἀττικῆς)

Εὐχαριστοῦμε θερμά τόν Ἡγούμενο τῆς Ἱ. Μ. Παρακλήτου γιά τήν ἄδεια δημοσίευσης ἀποσπασμάτων ἀπό τά βιβλία πού ἐκδίδει ἡ Ἱερά Μονή. Ἱερομόναχος Σάββας Ἁγιορείτηςhttp://HristosPanagia3.blogspot.com